

ΚΙΜΩΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗ

‘Ο **Ίλισός** δὲν εἶναι ἀπ’ τὰ πολεοδομικά θέματα, πού ὁ Ἀρχιτέκτων ἀντιμετωπίζει μελετώντας τὴν κυκλοφοριακὴ καὶ οἰκονομικὴ μόνον πλευρὰ. ‘Ο **Ίλισός** εἶναι περισσότερο αἴσθημα καὶ λιγώτερο λογικὴ. Δὲν πρόκειται νὰ μιλήσουμε γιὰ μιὰ κυκλοφορικὴ ἀρτηρία ἀλλὰ θὰ ὄνειροπολήσουμε μιὰ εἰδυλιακὴ Λεωφόρο, γιὰ μιὰ Ἀττικὴ Λεωφόρο, πού ἀναδίδει τὸ πνεῦμα τῆς πανάρχαιας περιοχῆς.

“Ὅπως τὴν ἐχάραξαν καὶ ὅπως πρόκειται νὰ πραγματοποιηθῆ. “Ὅπως τὴν φαντασθοῦμε μὲ τὶς πρασιές της, τὰ πεζοδρόμια, τὶς πολυκατοικίες καὶ τὴν ἄσφαλο, πού λάμπει στὴ μέση μελανὴ καὶ κατηφορικὴ σὲ μῆκος χιλίων μέτρων. Δὲν εἶναι δύσκολο νὰ φανταστοῦμε τὰ κτίσματα. “Ἐχουμε ἀντίληψη τοῦ αἰσθητικοῦ ἐπιπέδου τῶν πολυκατοικιῶν πού γέμισαν τὴν Ἀθήνα. “Ἐχουμε πλήρη καὶ σαφῆ τὴν εἰκόνα τῆς ἀρτηρίας αὐτῆς. ‘Ὅσοδήποτε τελεία κι’ ἂν πραγματοποιηθῆ δὲν πρόκειται νὰ προσθίῃ στὴ φυσιογνωμία τῆς πόλεως. ‘Ὅσοδήποτε πλούσια καὶ ἂν πραγματοποιηθῆ, θὰ μείνῃ ἕνας δρόμος χωρὶς ἰδιαίτερο χρῶμα. “Ἐνας δρόμος σὰν τοὺς δρόμους ὁποιασδήποτε Εὐρωπαϊκῆς πόλεως. “Ἐνας κοινὸς δρόμος μὲ οἰκοδομικὰ τετράγωνα, θεμελιωμένα βίαια πάνω στὴν κοίτη. Μιὰ κοινὴ Λεωφόρος, πού θὰ ἐξαφανίση κάτω ἀπ’ τὴν ἄσφαλό της ἱστορία χιλιάδων ἐτῶν. “Ἐνας ἀκόμη δρόμος στὴν πόλη, χωρὶς Ἀττικὴ γραφικότητα. **ΓΡΑΦΙΚΟΤΗΤΑ**, ἡ λέξη πού προτάσσουν ὅταν μιᾶν γιὰ τὴν Ἑλλάδα, οἱ θαυμαστές της.

‘Ἡ Ἑλλάδα δὲν εἶναι μιὰ χώρα μιμήσεων οὔτε μνημειακῶν καὶ φυσικῶν παραδόξων. Εἶναι μιὰ χώρα ἰσορροπη-

μένης ὠραιότητος, μὲ ἀπέραντη οἰκειότητα καὶ Μνημεῖα, πού ἀντιπροσωπεύουν τὴν ὑγιέστερη ἔκφραση τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ. Ἀπ’ ἄκρη σὲ ἄκρη, σὲ κάθε γωνία ταύτης τῆς Γῆς, ἡ ἱστορία κι’ ὁ θρύλος ἀναδίδονται πυκνὰ καὶ δίδουν ἰδιαίτερη γοητεία στὰ βουνά, στοὺς κάμπους, στὶς θάλασσες κι’ ὅλα μαζὺ λάμπουν τυλιγμένα στὸ γαλάζιο φῶς.

Στὴν περιοχὴ τοῦ **ΙΔΙΣΟΥ** ἡ γοητεία τοῦ τοπικοῦ χρώματος ἀναδίδεται πληθωρικὴ ἀπ’ τὴ βαθύτατη ἱστορία, τὴν ἱστορία πού δονεῖ τὴν πανάρχαια αὐτὴ ἔκταση.

Οἱ ἐπισκέπτες τῆς Χώρας αὐτῆς κατανοοῦν καὶ ἀναζητοῦν τὸ στοιχεῖον τοῦ Τοπικοῦ Χρώματος καὶ ἔμεις, οἱ κληρονόμοι ἐπὶ τέλος αὐτοῦ τοῦ τόπου, ἀνεργάτιστοι καταφεύγουμε σὲ μιμήσεις ἀπροσάρμοστες πρὸς τὴν Μεσογειακὴ ἰδιοσυγκρασία μας, τὸ κλίμα μας, τὴν ἰδιοσύσταση καὶ τὴν ἱστορία αὐτῆς τῆς Γῆς.

Ἀνεργάτιστοι καὶ μὲ φόβο μὴ φανοῦμε στὰ μάτια τῶν ξένων ἀνεξέλιχτοι κι’ ὀπισθοδρομικοί, ἀγωνιζόμεστε νὰ μοιάζουμε πὶὸ εὐρωπαῖοι ἀπ’ τοὺς εὐρωπαίους, καὶ μ’ αὐτὸν τὸν σκόρο στὴν ψυχὴ περιφρονοῦμε κάθε δικό μας, καὶ πελαγοδρομοῦμε στὴ διάθεση τῶν ξένων ἐπιδράσεων. Στὰ ἑκατὸ χρόνια, πού μείναμ’ ἐλεύθεροι, εἴχαμε τὰ μάτια μας ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Πελαγοδρομοῦμε ἀπὸ χώρα σὲ χώρα, ἀπὸ ἐπίδραση, σ’ ἐπίδραση, καὶ προσπαθοῦμε νὰ μεταφυτεύσουμε σιτὸν πανάρχαιο τοῦτο λαὸ ξένους τρόπους παιδείας, ξένους τρόπους τέχνης, ξένους τρόπους ζωῆς.

‘Ἡ Ἀθήνα μὲ **ΕΥΡΩΠΑΪΚΑΣ ΛΕΩΦΟΡΟΥΣ**, ἡ Ἀθήνα **ΜΙΚΡΟ ΠΑΡΙΣΙ**, ἦταν τὸ σύνθημα ἀνθρώπων πού

δὲ γύρισαν τὰ μάτια τους σὲ τούτη τὴν γῆ. Ἡ ΑΘΗΝΑ ΜΙΚΡΟ ΠΑΡΙΣΙ εἶναι καὶ σήμερα τὸ σύνθημα πιθήκων, πὺ ἀδυνατοῦν νὰ δοῦν τὴν Ἑλλάδα σὰ ΜΕΣΟΓΕΙΟ, καὶ τὴν ΑΘΗΝΑ σὲ λυρισμὸ ἀπὸ ἱστορία καὶ φῶς.

Ὅταν φύτευαν τὴν Ἀκρόπολι, περιφρόνησαν τὰ Ἐλαιόδενδρα, τὰ ἱερὰ δένδρα τῆς Ἀττικῆς, πὺ σᾶν παράδοση, σᾶν μορφὴ καὶ σᾶν χρῶμα, θὰ ἔδεναν ἁρμονικὰ μὲ τὴν πλαστικὴ καὶ χρωστικὴ εἰκόνα τοῦ Ἱεροῦ Βράχου. Ἀντίθετα ὁ δρυμὸς τῶν πεύκων, πὺ φύτευσαν, σᾶν σκοῦρο μάλωμα καταστρέφει τὴν ἐνότητα τοῦ τοπίου, δίδοντας τὴν ἐντύπωσι βορεινῆς κάρτ ποστάλ.

Κυττάξετε πῶς περιφρόνησαν, σπαταλοῦν καὶ καταστρέφουν τὸ ἀνεκτίμητο Ἀττικὸ Λεκανοπέδιο μὲ ἄθλια προσφυγόπιστα. Κυττάξετε πῶς περιφρονοῦν καὶ καταστρέφουν μὲ λογιῶν λογιῶν συνοικισμούς, θέρετρα καὶ ἔξοχικὰ κέντρα, ὀλόκληρη τὴν ἀκτὴ τοῦ Σαρωνικοῦ, ὅλες τὶς γύρω στὴν Ἀθήνα ἐκτάσεις, τὴν ΠΕΝΤΕΛΗ κι' ἀσφαλῶς σὲ λίγο καὶ τὴν ΠΑΡΝΗΘΑ.

Λόγιοι καὶ Πολιτικοί, μιλῶντας γιὰ τὴν Ἑλλάδα, φλυαροῦν μὲ θαυμασμὸ γιὰ τὸ λαμπρὸ ΠΕΝΤΕΛΗΣΙΟ ΜΑΡΜΑΡΟ, πλὴν καὶ ὁ ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ καὶ ἡ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ἔγιναν ἀπὸ εὐτελῆ ὑλικά καὶ καμμιά φωνὴ διαμαρτυρίας δὲν ἀκούστηκε, πὺ περιφρονηθῆκε τόσο ἐπιδεικτικὰ τὸ Πεντελικὸ Μάρμαρο.

Παράλληλα μὲ τὴν περιφρόνηση στὰ κειμήλια καὶ στὶς περιοχές, ἀποχρωματίζεται ἡ Πρωτεύουσα ἀπὸ κάθε τοπικὸ στοιχεῖο, ἀπὸ κάθε ἐνδιαφέρον τουριστικὸ.

Ἐπνίξαν ἀνεπανόρθωτα μὲ ἄθλια μικρόσπιτα ὀλόκληρη τὴν ἱστορικὴ περιοχὴ τοῦ πανάρχαιου ΚΟΛΩΝΟΥ, πὺ θὰ πρεπε μὲ κάθε θυσιά νὰ διαφυλαχθῆ καὶ σᾶν ἀπέραντο ἄλλος νὰ ξαναβρῆ τὴν πα-

λαιὰ μορφὴ του καὶ ν' ἀποτελέση τεράστιο θέμα τουριστικὸ.

Νὰ μὲ ποιά λόγια ὁ Σοφοκλῆς περιγράφει στὸν ΟΙΔΙΠΟΔΑ ΕΠΙ ΚΟΛΩΝΩ αὐτὴ τὴν ἔκταση.

...Ἔενε, βρῖσκεσαι στὸ πὺ ὁμορφο μέρος τῆς γῆς, τὸν ὀλόφωτο ΚΟΛΩΝΟ, πὺ τὸ λιγυρόφωνο ἀηδόνι κελαϊδάει φωλιασμένο στὰ βάρη τῶν κατάχλωρων κοιλάδων.

Βρῖσκεται στοῦ Διόνυσου τὸ πυκνόσκιο, τὸ μυριόκαρπο, τ' ἀπάνεμο κι' ἀπάτητο δάσος...

Πηγαίνετε νὰ δῆτε καὶ θὰ δακρῦσουν τὰ μάτια σας. Πηγαίνετε νὰ δῆτε, πῶς οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων κατάντησαν τὸν ΟΛΟΦΩΤΟ ΚΟΛΩΝΟ.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι μελαγχολικὰ δείγματα τοῦ ἀποκαρδιωτικοῦ πνεύματος, πὺ σκιάζει τὸν τόπο. Εἶναι ἀποκαρδιωτικὸ πνεῦμα τῆς ἀδιαφορίας πρὸς μίαν ἀνεκτίμητη κληρονομιά. Εἶναι τὸ ἴδιο πνεῦμα πὺ σήμερα περιφρονεῖ καὶ καταστρέφει τὴν πανάρχαια περιοχὴ τοῦ ΙΛΙΣΟΥ, κι' ἂν δὲν ἀναχαιτισθῆ αὔριο θὰ καταστρέψη τὸ πᾶν.

Ἡ Λεωφόρος πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ τὴ σημερινὴ κοίτη γιὰ νὰ μὴ ἐξαφανισθῆ ὁ πανάρχαιος ΙΛΙΣΟΣ. Θὰ πρέπει νὰ γίνῃ μὲ πλάτος τοῦλάχιστον 50 μέτρων μὲ φύτευση στὸ μέσον εἴκοσι μέτρων μὲ πεζοδρόμια καὶ δρόμους 8 μέτρων γιὰ τὴν ἄνοδο τῆς κυκλοφορίας.

Σ' ὅλο τὸ μῆκος τῆς καλυπτομένης κοίτης, νὰ γίνῃ στὸ μέσον μιὰ ἀπέραντη σύνθεση ΚΗΠΩΝ μὲ τὰ χαρακτηριστικά, τὰ χιλιοτραγουδισμένα καὶ περιφρονημένα δένδρα τούτης τῆς γῆς. Μὲ τὰ ἔλαιόδενδρα, Δάφνες, Ἀμυγδαλιές, Κλήματα, Πλατάνους, Λεῦκες καὶ χαμόδενδρα ἀρωματικά ἀπὸ τὴν ἀπέραντη ποικιλία τῆς Ἀττικῆς. Κολῶνες ἀπὸ Ἀρχαίους Ναούς, Κιονόκρανα καὶ Ἀγάλματα νὰ συμπληρῶνουν τὴ σύνθεση. Ἀρχαῖα πραγματικὰ εὐρήματα ἀπ' αὐτὰ πὺ

είναι σκορπισμένα στα προαύλια των Μουσείων της Χώρας.

‘Η Λεωφόρος κατάφυτη ν’ ακολουθήση την κοίτη του ρεύματος. ‘Αφου αποφασίσαμε να σκεπάσουμε τον πανάρχαιο ΙΛΙΣΟ ἄς φυτεύσουμε κατά μήκος την ἐπιτάφιο πλάκα του...

Κάμετε ἕναν περίπατο ὡς την ὁδὸ Φωκίωνος Νέγρη. Κάμετε ἕναν περίπατο κατά μήκος αὐτῆς τῆς Λεωφόρου, τῆς Μεσογειακῆς αὐτῆς Λεωφόρου καὶ δραματίζετε τὸν ΙΛΙΣΟ. Σκεφθεῖτε τὴν Λεωφόρο αὐτὴ σὲ μιὰ ‘Αρχιτεκτονικὴ σύνθεση πὺν νὰ θυμίζη τὸ ΙΕΡΟ ΤΩΝ ΙΛΙΣΙΑΔΩΝ καὶ τὴν πηγὴ πὺν κατά τὸν Λουκιανό... «ὁ Σωκράτης καθεζόμενος ἐκάλει τὰς Μούσας ἥξειν»...

Οἱ ἀρχαῖοι ἐλάτρευσαν σὰν ἥρωα τὸν ΙΛΙΣΟ καὶ τὸν ἐτοποθέτησαν στὸ δυτικὸ ἀέτωμα τοῦ Παρθενῶνος μὲ τὴν Νύμφη Καλλιρόη κοντὰ του.

Νὰ φυτέψουμε τὸν πανάρχαιο ΙΛΙΣΟ καὶ νὰ ξαναδώσουμε στὴν περιοχὴν τὴν παλῆν εἰκόνα, πὺν ὁ Πλάτων περιγράφει στὸν Φαῖδρο του μὲ τοῦτα τὰ λόγια.

... ὁμορφο μέρος ὁ ΙΛΙΣΟΣ. ‘Ο ψηλὸς αὐτὸς πλάτανος ρίχνει ὀλόγυρα πυκνὸν ἴσκιο, κι’ αὐτὴ ἡ πανώρια λυγαριὰ ὅπως εἶναι στὴν ἀκμὴ τ’ ἀνθοῦ της, γεμίζει τὸν τόπο μ’ εὐωδιά. ‘Η πηγὴ, κατ’ ἀπ’ τὸν πλάτανο, ἀναβρῦζει κρουσταλλένιο νερὸ καὶ τ’ ἀγάλματα δείχνουν πὺν εἶναι ἱερὸς τόπος... Τ’ ἀεράκι εἶναι εὐχάριστο καὶ καλόδεχτο καὶ τώρα τὸ καλοκαῖρι, ἀνάλαφρο συνοδεύει ἀπαλὰ τὸ τραγοῦδι τῶν τζιτζικιῶν. Τὴν πιὸ πολλὴ χάρη ἔχει ἡ πλούσια χλόη, πὺν ἀνεβαίνει ἀπαλὰ καὶ σοῦ προσφέρει εὐχάριστο προσκεφάλαιο...

‘Ολόκληρη αὐτὴ ἱστορία τόσων χιλιάδων ἐτῶν, ὅλους αὐτοὺς τοὺς θρούλους, πὺν ἀποτελοῦν τεράστιο, ἀναξιοποίητο Τουριστικὸ θέμα, ἡ ὑπηρεσία μὲ τὸ σχέδιο πὺν ἐχάραξε, τοὺς θάβει κάτω ἀπ’ τὴν ἀσφαλτο ἑνὸς κοινοτάτου δρόμου.

‘Η Λεωφόρος πρέπει νὰ χαραχθῆ φαρδεῖα μ’ ἕνα πνεῦμα Μνημειακῆς ‘Αρχιτεκτονικῆς. Εἰδικὴ δὲ νομοθεσία νὰ πειθαρχίση τὴν ἀρχιτεκτονικὴ τῶν οἰκοδομῶν, ὥστε ἡ σύνθεση τῶν ΚΗΠΩΝ νὰ ὀλοκληρωθῆ μὲ τὴν μορφὴ τῶν κατὰ μήκος τῆς Λεωφόρου κτισμάτων.

Λιγότεροι ὑπολογισμοί, περισσότερο αἴσθημα, καὶ ἡ περιοχὴ τοῦ ΙΛΙΣΟΥ θὰ διατηρήσῃ τὸ πνεῦμα τῆς ἱστορικῆς γοητείας της...

«Νὰ λοξεύσουμε, Φαῖδρε, ἀπ’ τὸ δρόμο καὶ νὰ πᾶμε κατὰ τὸν ΙΛΙΣΟ... Βλέπεις ἐκεῖνο τὸ μεγάλο πλατάνι; ἐκεῖ εἶναι ἴσκιος, ἐλαφρὸ ἀεράκι καὶ χλόη γιὰ νὰ κάτσουμε... τὸ νεράκι εἶναι ὀλόχαρο καὶ διάφανο, σὰν καμωμένο γιὰ νὰ παίξουν παρθένες».

Λίγη ὄνειροπόληση, πρᾶγμα εὐκόλο κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τῆς ‘Ελλάδος, λίγη φαντασία, ξεπροβάλλει τὸ ὄραμα τῆς Λεωφόρου τοῦ ΙΛΙΣΟΥ μὲ τοὺς περιπατητῆς της τὰ ἀγάλματά της, τὴν ἀρχιτεκτονικὴ τῶν κατὰ μήκος οἰκοδομῶν της καὶ τοὺς γραφικὸς καὶ σκιερὸς κήπους της.

Μιὰ Μεσογειακὴ Λεωφόρος. Μιὰ ‘Αττικὴ Λεωφόρος, χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο τῆς φυσιογνωμίας τῶν ‘Αθηνῶν, τῶν ΙΟΣΤΕΦΑΝΩΝ ΑΘΗΝΩΝ τοῦ Πινδάρου.